

مفعول مطلق : مصدری است منصوب از جنس فعل جمله ، که برای تأکید یا بیان نوع فعل می آید .

انواع مفعول مطلق : ۱ . تأکیدی

۲ . نوعی (بیانی)

مفعول مطلق تأکیدی : معمولاً در آخر جمله می آید و برای تأکید فعل به کار می رود .

مثال : نَزَلَ اللهُ الْقُرْآنَ تَنْزِيلاً اذْكُرُوا اللهَ ذِكْراً كَلَّمَ اللهُ مُوسَى تَكْلِيماً

فعل مفعول مطلق تأکیدی فعل مفعول مطلق تأکیدی فعل مفعول مطلق تأکیدی

مفعول مطلق نوعی (بیانی) : بعد از آن همیشه **صفت** یا **مضاف إليه** می آید .

مثال : فَاصْبِرْ صَبِراً جَمِيلاً انظروا إلى الدنيا نظراً الزاهدين

مفعول مطلق نوعی ، صفت مفعول مطلق نوعی ، مضاف إليه

نکته : گاهی اوقات فعل جمله حذف می شود و مفعول مطلق بدون فعل در جمله ظاهر می شود مهم ترین آن ها :

(حتماً ، حقاً ، جدّاً ، حمداً ، سمعاً و طاعةً ، سبحان الله ، صبراً ، عفواً ، شكراً ، شكراً جزيلاً ، حسناً ، إضافةً ،

معاذ الله ، معذرةً ، أسفاً ، مرحباً ...)

نکته : این مصادر همیشه به عنوان مفعول مطلق محسوب نمی شوند آن ها می توانند در جمله نقش های دیگری را

هم قبول کنند .

مثال : شكراً یا صدیقی ، إنَّ لله شكراً كثيراً ، يزدادُ الله المؤمنين شكراً ، أجعل على لسانى شكراً

مفعول مطلق اسم مؤخر إن تمییز مفعول به

ترجمه مفعول مطلق تأکیدی : مسلماً ، حتماً ، بدون شک ، حقیقتاً ...

مثال . نَزَلَ اللهُ الْقُرْآنَ تَنْزِيلاً : مسلماً خداوند قرآن را نازل کرد .

ترجمه مفعول مطلق نوعی : ۱ . صفت . فقط خود صفت ترجمه می شود . به گونه ای ، بسیار

مثال . فإصبر صبراً جميلاً : به زیبایی صبر کن .

۲ . مضاف إليه . همچون ، مانند

مثال . يعيش البخیلُ فی الدنيا عیشَ الفقراء . بخیل در دنیا همچون فقرا زندگی می کند .

مفعول مطلق مصدر است مصادر ثلاثی مجرد سماعی است اما مصادر ثلاثی مزید قیاسی است .

مهمترین مصادر ثلاثی مجرد

معنی	مصدر	ماضی
فتح کردن	فَتَحَ	فَتَحَ
ذکر کردن	ذَكَرَ	ذَكَرَ
زندگی کردن	عِشَ	عَاشَ
رفتن	ذَهَابَ	ذَهَبَ
بازی کردن	لَعِبَ	لَعِبَ
نشستن	جَلَسَ	جَلَسَ
ترسیدن	خَوَفَ	خَافَ
رستگار شدن	فَوَزَ	فَازَ
خواندن	قَرَأَ	قَرَأَ
خارج شدن	خَرَجَ	خَرَجَ
تعجب کردن	عَجَبَ	عَجِبَ
عمل کردن	عَمَلَ	عَمَلَ
غواصی کردن	غَوَصَ	غَاصَ
زخمی شدن	جُرِحَ	جَرِحَ
شاد شدن	فَرِحَ	فَرِحَ
دعوت کردن ، دعا کردن	دَعَا ، دَعَا	دَعَى
بدست آوردن	حَصَلَ	حَصَلَ
هدایت کردن	هَدَاةَ	هَدَى
صبر کردن	صَبَرَ	صَبَرَ
نگاه کردن	نَظَرَ	نَظَرَ
ترک کردن	هَجَرَ	هَجَرَ

باب	ماضی	مصدر	معنی
إفعال	أَحْسَنَ	إحسان	نیکی کردن
تفعیل	كَبَّرَ	تکبیر	بزرگ داشتن
مفاعله	جَاهَدَ	مجاهدة ، جهاد	جهاد کردن
تفعّل	تَعَجَّبَ	تعجب	تعجب کردن
تفاعل	تَصَادَفَ	تصادف	تصادف کردن
إفتعال	إجْتَهَدَ	إجتهد	تلاش کردن
إنفعال	إنْقَلَبَ	إنقلاب	إنقلاب کردن
إستفعال	إستغْفَرَ	إستغفار	طلب آمرزش کردن

نکته : گاهی اوقات مفعول مطلق حذف می شود و صفت جانشین مفعول مطلق می شود .

مثال : أذكروا الله كثيراً ، قرأت كثيراً ، صبرت جميلاً ، نمت قليلاً ، إسترحنا قليلاً

در تمامی موارد بالا صفت جانشین مفعول مطلق شده است .

مفعول فیه

مفعول فیه : به کلماتی از قبیل (الیوم ، أمس ، بعد ، قبل ، جنب ، فوق ...) که زمان و مکان وقوع فعل را نشان

می دهند مفعول فیه می گویند .

أنواع مفعول فیه

۱ . ظرف مکان

(فوق ، تحت ، وراء ، أمام ، خلف ، بین ، حول ، أطراف ، خلال ، نحو ، عند ، لدن ، حیث « جایی که » ،

یمین ، یسار ، هنا ، هناك ...)

۲ . ظرف زمان

(قبل ، بعد ، أثناء ، عند ، أمس ، غداً ، الیوم ، صباح ، مساء ، ظهر ، عصر ، عشاء ، فجر ، اللیل ، النهار ،

حین ، أبداً ، فوراً ، الآن ، دائماً ، ...)

نکته : عند هم می تواند ظرف زمان و هم ظرف مکان باشد .

عندی کتاب : ظرف مکان رجع أبی من السفر عند الغروب : ظرف زمان

نکته : عندئذ « در این هنگام » ظرف زمان است .

نکته : کلماتی مانند (صباح ، يوم ، الليل ...) هنگامی مفعول فيه هستند که نقش های دیگری در جمله نگیرند .

مثال : إغتتم أيام عمرک ، إغتتم عمرک أيام الشباب ، فی يومٍ من الأيام جاء ضيفٌ

مفعول به مفعول فيه مجرور به حرف جر

إنَّ أيام الصيف طويلة ، مضت أيام عمری ، الطلابُ يحبون أيام العطلة

إسم إنَّ فاعل مفعول به

إنَّا انزلناه فی ليلة القدر ، ليلة القدر خيرٌ من ألف شهر ، المؤمنون يسهرون ليالي القدر

مجرور به حرف جر مبتدا مفعول فيه

خلق الله الليل والنهار ، إنني دعوتُ قومي ليلاً و نهاراً ، إقتربت ليلة العيد و الناس فرحون

مفعول به مفعول فيه فاعل

نکته : اسم های اشاره مانند (هذا ، ذلك ، تلك ...) و كل و بعض اگر بعد از آن ها زمان بیاید مانند (اليوم ، الليل

السنة ، العام ، اللحظة ، الشهر) خود اسم اشاره و كل و بعض مفعول فيه بشمار می رود .

مثال : يذهب المسلمون إلى المسجد كل الأيام ، تلك الليلة نمتُ بذكری أبی

مفعول فيه مفعول فيه

نکته : (كل و بعض) دائم الإضافة هستند و کلمه بعد از آن ها مضاف الیه می باشد .